

FACTORII ȘI CĂILE DE DEZVOLTARE A ACTIVISMULUI POPULAȚIEI ÎN REALIZAREA AUTONOMIEI LOCALE

Valeriu DIDENCU,
magistru în drept, lector superior universitar
Academia de Administrare Publică
pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

Within the legislation in force, in the system of local and public service, the democracy is the achievement by the population of the sovereignty in solving of the most local problems, as well as the right of the inhabitants to participate at the administration of the community through the local and public authorities and its representatives.

58 *Therefore, one of the characteristic features of the public authority is the maximum rapprochement of citizens by the process of territorial administration through the diverse aspects of the straight democracy.*

Afirmarea suveranității naționale, inclusiv prin realizarea efectivă a principiilor, funcțiilor și atribuțiilor administrației publice locale, depinde nu numai de recunoașterea și garantarea lor legală, dar, în mare parte, și de capacitățile comunităților locale, activismul cetățenilor, cultura lor politică și juridică, activismul cetățenilor fiecărei țări în parte.

Actualmente, însă constatăm cu regret, că activismul social util al cetățenilor Republicii Moldova a scăzut considerabil, conștiința socială fiind specificată prin sporirea apolitismului, pasivității, autoizolării de problemele statului și ale colectivităților locale. Drept motiv pot fi remarcate atât subestimarea valorilor spirituale, dezamăgirea totală în politică și politicieni, cât și agravarea problemelor social-economice. Reformele actuale inițiate de

sus se promovează fără a se ține seama de doleanțele și interesele vitale ale maselor largi ale cetățenilor, de opinia publică.

E de menționat că eficiența reformelor depinde nu atât de scopurile elitei politice, cât de alegerea unor căi, care le-ar asigura sprijinul societății civile și, în special, al maselor largi la nivel local. Prin urmare, după care modele atrăgătoare ar fi construită administrația publică locală și democrația locală, capacitatea și conținutul lor real sînt determinate, în primul rînd, de participarea și cultura politică a majorității populației.

Nivelul conștiinței sociale însă poate pune piedici reformelor democratice și dezvoltării autonomiei locale. Contribuind la ridicarea conștiinței sociale și maturizarea civică a cetățenilor, organele administrației publice locale vor obține succese în

realizarea misiunii și obiectivelor propuse.

Există diverse forme ale conștiinței sociale, prin intermediul cărora oamenii concep lumea înconjurătoare în aspect juridic, politic, moral, național, estetic. Fiecare dintre ele reprezintă o totalitate de idei, viziuni, sentimente, tradiții, emoții, care reflectă atitudinea oamenilor față de aceste fenomene. Dezvoltarea continuă și armonioasă a conștiinței sociale trebuie să fie principalul element în activitatea autorităților administrației publice locale. Ar fi incorect să absolutizăm una sau alta din formele menționate, ele toate sînt utile și anume în comun dau efectul necesar, asigurînd atragerea largă și multifuncțională a cetățenilor în rezolvarea problemelor de interes local, educîndu-se sentimentul de implicare în cauza comună.

În acest context, referindu-ne la suveranitate, vom menționa, că e prea puțin de a fi garantată - în mare parte este necesară cointeresarea și pregătirea membrilor societății pentru ea.

Dezvoltarea democrației și a autonomiei, după cum ne demonstrează practica, cere ridicarea nivelului culturii politice și juridice a cetățenilor și funcționarilor.

Nivelul real al culturii juridice a comunităților locale este determinat de nivelul conștiinței juridice a conducătorilor locali, a consilierilor și a majorității cetățenilor: sesizarea de către ei a esenței și valorilor ideilor inovatoare, a normelor, instituțiilor administrației publice locale și ale statului în întregime; cerința lor fiind conștientizată privind pregătirea și capacitatea respectării supremației legii, realizarea efectivă a activității normativ-creative, de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în cadrul autorității delegate.

Factori importanți în vederea implicării populației în activitățile social utile au fost și continuă a fi publicitatea și transparența în activitatea organelor și a funcționarilor administrației publice locale, care prin natura lor sînt chemați să lucreze în vizorul oamenilor și cu participarea lor activă. Doar suveranitatea este realizarea puterii nu numai în interesele poporului, dar și prin participarea activă nemijlocită a poporului însuși. Numai în situația de largă publicitate și transparență poate fi asigurată posibilitatea populației de a fi la curent cu activitățile administrației publice locale, de a participa la procesul decizional și executiv.

Nivelul informării populației influențează direct asupra nivelului activismului cetățenilor, participării conștiente în treburile comunității locale și susținerii activității administrației publice locale.

Practica demonstrează, că cu cît oamenii cunosc mai bine activitatea autorităților locale, acțiunile lor actuale și de perspectivă, cu atît este mai efectivă legătura între cei aleși și alegători.

Grație transparenței, se asigură democratismul administrării și rezolvării problemelor de interes local, supunerea lor controlului din partea populației, precum și a posibilității cetățenilor de a influența asupra elaborării deciziilor care vizează interesele, drepturile și libertățile membrilor comunității locale.

E de menționat faptul că organizarea activităților în mod public și deschis constituie o necesitate obiectivă ce reiese din natura administrației publice locale, de asemenea, o obligațiune juridică a autorităților organelor locale. În acest sens, Legea Republicii Moldova privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28 decembrie 2006 obligă organele și

funcționarii administrației publice locale să asigure posibilitatea fiecăruia să ia cunoștință de documentele și materialele ce vizează direct drepturile și libertățile omului și ale cetățeanului, la fel și posibilitatea de a primi orice altă informație despre activitatea autorităților administrației publice locale (art.17). Dacă în legea similară precedentă acest articol conținea doar 5 cuvinte, varianta în vigoare este desfășurată în 5 puncte cu 12 alineate, inclusiv privind sancțiunile în caz de împiedicare a accesului liber la informație ori compromitere a procesului decizional. Astfel, transparența apare nu numai ca unul din principiile de bază ale activității autorităților administrației publice locale, dar și ca o condiție de realizare a suveranității, condiție de dezvoltare a activismului social și politic al cetățenilor.

În calitate de forme și metode eficiente și utile de realizare a transparenței de către autoritățile administrației publice pot fi numite dările de seamă, audierile publice, publicațiile în mijloacele de informare în masă privind deciziile adoptate și informațiile despre starea lucrurilor în diverse sfere de activitate.

Unul din drepturile esențiale ale omului și cetățeanului este dreptul la informație. În conformitate cu Constituția Republicii Moldova, fiecăruia i se garantează dreptul la informare, prin urmare - dreptul de a căuta liber, a primi, a transmite și răspîndi informația pe orice cale legală (art.34). Drept bază legală privind accesul la informație și exprimare servește un șir de legi, de bază fiind însă Legea privind accesul la informație nr.982-XIV din 11.05.2000.

Politica de stat în domeniul formării resurselor informaționale și a informatizării este orientată spre crearea condițiilor pentru asigurarea efectivă și calitativă în

realizarea scopurilor strategice și operative în dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. Dreptul la informație se realizează, în special, prin mijloace de informare în masă. Deși accesul la informație comparativ cu anii '80 ai secolului trecut s-a redus considerabil pentru multe familii, mijloacele scrise și electronice de informare în masă rămîn cele mai larg accesibile.

Transparența este unul din factorii importanți de asigurare a alegerilor și referendumurilor cu adevărat libere și echitabile. Principiul publicității se realizează, în primul rînd, prin activitatea comisiilor electorale, realizarea căruia este orientată spre lărgirea posibilităților reale ale cetățenilor și ale asociațiilor lor obștești de a participa activ în administrarea treburilor locale și realizarea controlului public atît asupra activității comisiilor electorale, cît și asupra activității tuturor participanților la alegeri și referendumuri.

În comunitățile locale, ca și în ansamblul societății, există neapărat contradicții, care adeseori se manifestă prin conflicte, împotriviri și crize. Ele sînt caracteristice comunităților locale la fel ca și societății în ansamblu, ca și necesitățile și sînt mai degrabă o normă decît o patologie a dezvoltării sociale. Dezvoltarea lor este condiționată de diverse cauze, printre care am enumerăm: contrariul, incompatibilitatea intereselor, necesităților sistemului valorilor la diferite subiecți, decepționarea oamenilor privind starea social-economică, politică și nu în ultimul rînd, nivelul administrării din partea autorităților și funcționarilor administrației publice locale.

E de remarcat, că aceste contradicții sînt un fenomen natural, care au atît părți negative, cît și pozitive. Este cunoscut, că lupta contrariilor dă un impuls intern spre

dezvoltare, conduce la creșterea contradicțiilor, care se rezolvă la o etapă anumită prin dispariția vechiului și apariția noului.

Autonomia locală se dezvoltă și se mișcă înainte datorită depășirii vechiului, confirmării și formării a tot ce este progresist. Dar contradicțiile sînt diferite: unele din ele poartă caracter antagonist, distructiv, altele - neantagonist, caracter creativ.

De la autoritățile administrației publice locale se cere stăpînirea situației, atitudine critică asupra proceselor sociale și a fenomenelor ce au loc și înțelegerea acestora, deoarece administrația publică locală este nu doar o formă administrativă de conducere, dar, în primul rînd, politică. Activitatea politică joacă un rol fundamental în schimbarea situațiilor existente în societate. Deseori, destabilizarea în comunitățile locale apare nu pentru că există conflicte, dar din incapacitatea conducătorilor organelor administrației publice locale de a controla și reglementa acest proces.

Pentru reacția adecvată și oportună la apariția și dezvoltarea conflictelor un rol deosebit îl are determinarea fixă a caracterului, iar apoi rezolvarea tuturor situațiilor de conflict pe calea negocierii, compromisului, consensului. În condițiile democrației, drept regulă de soluționare a conflictului este, în primul rînd, regula majorității (principiul majoritar).

Una din metodele efective de descoperire și soluționare a contradicțiilor, dezrădăcinării birocratismului și a tergiversării, voluntarismului și abuzurilor, negarea intereselor populației este critica.

Progresul poate fi promovat doar cu condiția că contradicțiile și greșelile vor fi descoperite, apoi depășite. Anume acestor

scopuri și trebuie să servească critica, care îndeplinește mai multe funcții, în același timp fiind o metodă încercată de preîntîmpinare și corectare a neajunsurilor, o cale de consolidare a disciplinei și responsabilității, de educație a cadrelor, izvor de informație, formă efectivă de control din partea cetățenilor asupra activității funcționarilor și a autorităților administrației publice locale.

Critica este una din formele efective de luptă pentru tot ce este nou, progresist, una din metodele creației sociale, fără de care nu există mișcare înainte. Cerința de a dezvolta critica este o condiție indispensabilă de perfecționare a autonomiei locale, de consolidare a suveranității.

În Constituția Republicii Moldova (art.32) este fixat: „Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvînt, imagine sau prin alt mijloc posibil.” Dreptul la libertatea gândirii și exprimării este o condiție importantă, care permite descoperirea și evidențierea multitudinii de opinii și convingeri ale cetățenilor, diverselor grupuri sociale și asociațiilor obștești. Fără ele este imposibilă viața cotidiană a membrilor comunităților locale. Societatea civilă și comunitățile ei locale sînt interesate ca oamenii să folosească aceste drepturi pentru analiza situației în diferite sfere ale activității comunităților locale, în baza lor să exprime observații critice, să înainteze propuneri.

Practica ne demonstrează, că confirmarea noului, învingerea obstacolelor în calea lui, rezolvarea contradicțiilor este posibilă doar prin critică, prin lupta opiniilor și a ideilor. Pe măsura dezvoltării relațiilor sociale, economiei, științei, învățămîntului, culturii apare neapărat necesitatea

reevaluării și perfecționării experienței, practicii concepțiilor și viziunilor structurate teoretic. Critica, de asemenea, apare ca un mijloc de reevaluare și confirmare a noului. Necesitatea criticii este dictată și de existența greșelilor, abuzurilor, corupției.

Pentru dezvoltarea criticii o importanță deosebită îl are climatul moral-psihologic sănătos din comunitatea locală. În acest caz, mult depinde de crearea unei atmosfere de neindiferență față de treburile obștești, interesare într-o analiză critică, atmosferă, în care omul nu s-ar teme să nu pătimească pentru critică. Constrângerea criticii, urmărirea și răfuiala pentru critică duc la creșterea neajunsurilor și abuzurilor, dau naștere pasivității și indifferenței oamenilor. Dezrădăcinarea deplină a unor asemenea acțiuni este una din condițiile obligatorii de apărare a drepturilor și libertăților omului.

O condiție obligatorie în dezvoltarea criticii este reacționarea principală și justificată la observațiile critice. Activismul sporește atunci când oamenii văd, că propunerile și observațiile lor sînt studiate, luate în considerare, găsesc susținere, iar neajunsurile depistate sînt înlăturate rapid. În organele administrației publice locale trebuie să fie elaborat și să acționeze un sistem clar de evidență și control asupra îndeplinirii în timp a propunerilor și observațiilor critice. Dreptul fiecărui om la libertatea exprimării viziunii sale este baza formării și exprimării în public a opiniei sale în problemele actuale ale administrației publice locale.

Un alt factor important de influență asupra funcționării comunităților locale și a organelor administrației publice locale este opinia publică, care include în sine atitudinea grupurilor sociale față de evenimentele și faptele realității sociale.

față de activitatea diferitelor grupuri și personalități aparte, care se exprimă public sub formă de opinii sau acte de comportament și influențează asupra funcționării societății și a organelor administrative. Căi de exprimare a opiniei publice sînt alegerile, referendumurile, adunările, manifestările, mijloacele de informare în masă, audierile publice ale anumitor probleme sau evenimente, forurile specialiștilor etc.

Forme de studiere a opiniei publice sînt diversele tipuri de relații ale organelor și ale funcționarilor administrației publice locale cu locuitorii, colectivele de muncă și asociațiile obștești, evidența propunerilor și observațiilor, cercetările sociologice, sondajele selective ale populației etc.

Actualmente, situația privind opinia publică pare, dintr-o parte, suficient de benefică. În schimb, opinia publică încetează de a mai fi un factor pe cît e posibil evident în viața social-politică, iar puterea tot mai puțin ține cont de ea.

Eficacitatea administrației publice locale, includerea activă în procesul ei a populației însăși depinde în mare măsură de conceperea de către autoritățile locale a importanței de a cunoaște, a studia și a lua în considerare și funcționare a opiniei publice atît a comunității locale, cît și a unor grupuri aparte ale acesteia, îndeosebi, a liderilor neformali și a asociațiilor obștești cu autoritate.

Un factor important de creștere a activismului social al comunităților locale și al cetățenilor lor poate și trebuie să devină grija privind formarea corelării productive a principiilor individual și colectiv. Înlocuirea ideilor colectivismului cu ideile individualismului a devenit una din cauzele nereușitelor politice, economice și morale din țară. Situația în cauză deformează

atitudinea omului față de stat, față de obligațiunile sale obștești și juridice, dă naștere egoismului, anarhiei, desconsiderării față de lege și drepturile altor oameni. În același timp, drepturile colective și interesele comunităților locale nu trebuie să lezeze drepturile omului, să contravină lor, dar trebuie să se afle într-o armonie cu ele.

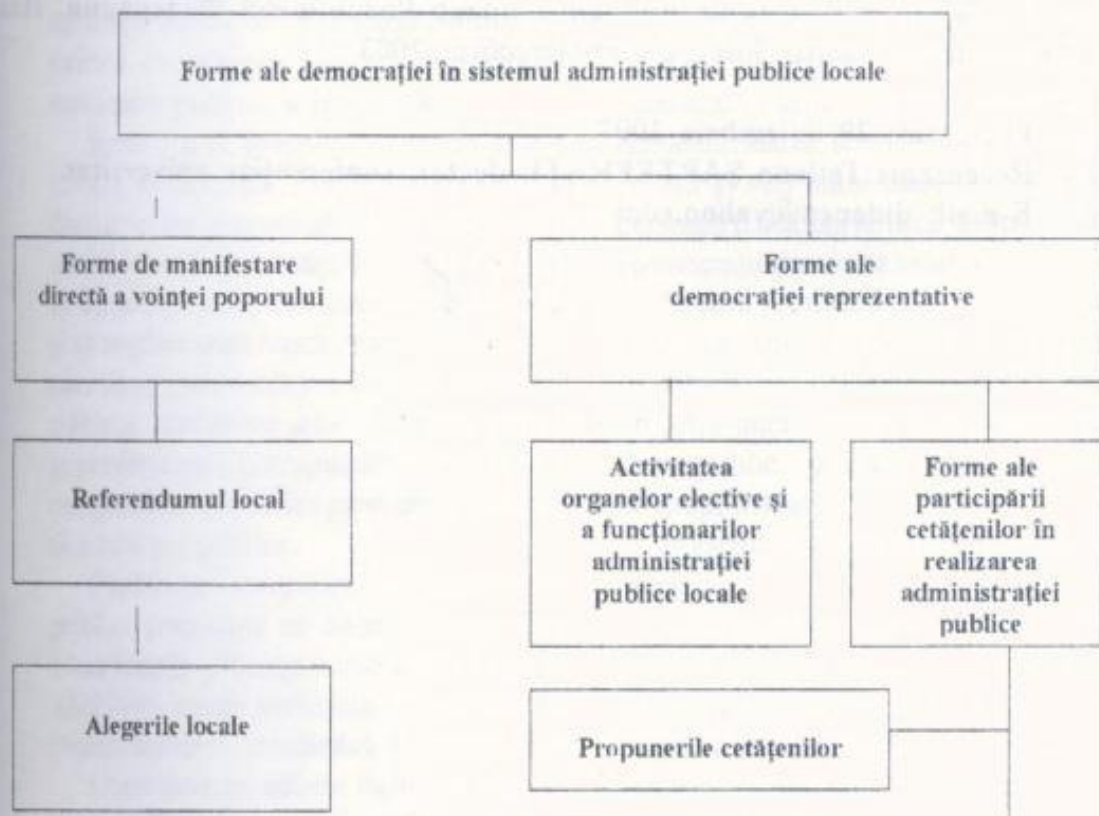
Pentru buna corelare a omului și a organelor administrației publice locale este necesar de a înlătura atât extremitățile colectivismului, cât și ale individualismului. Atât teoretic, cât și istoric, colectivismul poate fi bazat nu doar pe înăbușirea personalității, dar și pe alte principii: colaborare, armonie, solidaritate, concepute de către grupuri sau asociații de oameni ca o cale mai efectivă de atingere a scopului social.

Problema în cauză nu este simplă, dar

este important ca identificarea balanței raționale între interesele individuale și colective, consolidarea comunității locale pe baza coordonării intereselor atât de necesare pentru stabilirea relațiilor normale reciproc avantajoase între cetățean și organele administrației publice locale să devină scop strategic în activitatea organelor locale ale puterii. Fără aceasta nu va fi autonomie în structurile satești, nu se va reuși depășirea discordanței relațiilor sociale și înstrăinarea oamenilor de la putere.

În orice comunitate locală este productiv acel caracter al autonomiei, care permite dezvoltarea la maximum a inițiativei și democrației, care stimulează autoorganizarea forțelor economice și politice ale populației, creează condiții pentru soluționarea problemelor reieșind din interesele întregii comunități.

Schemă

ACTE NORMATIVE

1. Constituția Republicii Moldova, 1994, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 12.08.1994.
2. Legea privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28.12.2006, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 32 din 09.03.07.
3. Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale nr.317-XV din 18.07.2003, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 208-21783 din 03.10.2003.
4. Legea privind accesul la informație nr.982-XIV din 11.05.2000, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 88-9664 din 28.07.2000.
5. Codul electoral, nr.1381-XIII din 21.11.1997, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 81/667 din 08.12.1997 și modificările ulterioare.

BIBLIOGRAFIE

1. Ion Guceac, Drept electoral. – Chișinău, 2005.
2. Валентина Комарова, Формы непосредственной демократии в России. Москва, 1989.
3. Игнатюк Н.А., Замотаев А.А., Равлушкин А.Б., Муниципальное право. Москва, Юстицинформ, 2004.
4. Игнатьев В.Г., Местное самоуправление. - Ростов на Дону, „Феникс”, 2005.
5. Пылин В.В., Муниципальное право Российской Федерации. Изд. Юридический центр Пресс, Санкт-Петербург, 2003.

Prezentat: 29 noiembrie 2007.

Recenzent: Tatiana ȘAPTEFRĂȚI, doctor, conferențiar universitar.

E-mail: didencu@yahoo.com